

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. de vaste commissie Digitale Zaken
Per e-mail

Amsterdam, 25 februari 2026

Onderwerp: stimuleer een kwalitatief hoogwaardig en pluriform data-ecosysteem voor verantwoorde AI

Geachte leden van de vaste commissie Digitale Zaken,

Op maandag 2 maart a.s. vindt het wetgevingsoverleg Digitale Zaken plaats. Met het oog op dat debat vraagt een zeer brede coalitie uw aandacht voor de rol van data in het AI-ecosysteem en de unieke kans die Nederland heeft daarin koploper te worden.

NDP Nieuwsmedia, TNO, VNO-NCW, de Mediafederatie, Nederlandse Vereniging van Journalisten, KB Nationale Bibliotheek, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, The European Trust Alliance, Amsterdam Economic Board, Hogeschool van Amsterdam – Lectoraat Responsible IT, Auteursbond en Waag Futurelab roepen uw Kamer op om het belang van kwalitatief hoogwaardige en pluriforme data voor verantwoorde AI te erkennen en om te zetten in concreet stimuleringsbeleid. Ons pleidooi: maak snel werk van een kwalitatief hoogwaardig en pluriform data-ecosysteem die de Nederlandse adoptie van verantwoorde AI voor zowel burgers, startups, MKB, bedrijfsleven en publieke sector aanjaagt en Nederland AI-koploper kan maken in Europa.

Redactionele content is cruciaal voor kwaliteit AI-modellen

Met de uitrol van AI-toepassingen gaan aanbieders van grote sociale media en online zoekmachines sinds kort direct de concurrentie aan met (Nederlandse) uitgevers. Uitgevers, nieuwsorganisaties en 'trusted repositories' zoals bibliotheken en (media)archieven voelen zich steeds vaker gedwongen de toegang tot hun werken, nieuwsartikelen en collecties dicht te zetten voor AI-gebruik. Toegang tot deze kwalitatief hoogwaardige inhoud is echter cruciaal voor de kwaliteit van AI-modellen en daarop voortbouwende applicaties. Zonder actief beleid zal de kwaliteit van AI-modellen en het aanbod van kwalitatief hoogwaardige inhoud daardoor achteruitgaan, en daarmee de snelle adoptie van verantwoorde AI belemmeren. Dat speelt niet alleen in Nederland, ook Europabreed zal de toegankelijkheid en beschikbaarheid van nieuwe kwalitatief hoogwaardige AI-data op korte termijn gaan afnemen.

Stimuleer een ecosysteem voor hoogwaardige en pluriforme data

Het kabinet kan hier samen met relevante stakeholders positieve actie op ondernemen door onder andere het stimuleren van een licentiemarkt voor trainingsdata, zodat kwalitatief hoogwaardige en pluriforme data beschikbaar komt voor het trainen en finetunen van verantwoorde GenAI-modellen en -applicaties. De blauwdruk voor een dergelijk licentiemodel is in Nederland al ontwikkeld en recent succesvol gebleken toen private nieuwsuitgevers aangesloten bij NDP Nieuwsmedia en publieke instellingen zoals VNG, DNB en KB Nationale Bibliotheek data leverden aan GPT-NL, het Nederlandse taalmodel dat door TNO wordt gebouwd. Op dit moment werken deze partijen aan uitbreiding van dit model naar datasets voor

GenAI-onderzoek. In samenwerking met de Europese Commissie wordt expliciet gekeken naar opschaling voorbij de landsgrenzen.

Om dit initiatief te laten slagen, is het van groot belang dat – naast het optreden van de overheid als ‘launching customer’ – beleid wordt gevormd om een kwalitatief hoogwaardig en pluriform data-ecosysteem te stimuleren in Nederland en de rest van de EU. Dit past binnen de nationale en Europese data- en AI-strategie en biedt rechtszekerheid en werkbaarheid voor alle partijen. Daarnaast stimuleert een dergelijk ecosysteem digitale diversificatie, innovatiebeleid en concurrentiekracht.

Een data-ecosysteem ter versterking van de democratische weerbaarheid

Stimulering van een kwalitatief hoogwaardig en pluriform data-ecosysteem dat auteursrecht en privacy respecteert is een randvoorwaarde voor de ontwikkeling en toepassing van verantwoorde AI. Als we hier niet op inzetten, ondermijnt de huidige situatie de vervaardiging en beschikbaarheid van betrouwbare en pluriforme informatie. Dat zet de toekomst van de Nederlandse creatieve en journalistieke sectoren onder druk, maar daarmee ook de ontwikkeling en toepassing van (generatieve) AI. Een tekort aan pluriforme informatie tast ook de democratie aan. Het is daarom van essentieel belang zowel oog te hebben voor data als motor van verantwoorde AI als voor de investeringen die nodig zijn voor de vervaardiging van kwalitatief hoogwaardige en pluriforme data. Het is cruciaal te borgen dat journalisten, schrijvers en andere contentproducenten een marktconforme vergoeding ontvangen voor het gebruik van hun werken en AI-partijen (ontwikkelaars, onderzoekers, grote gebruikers) laagdrempelig toegang krijgen tot hoogwaardige datasets.

Verantwoorde AI-output

Grote sociale media en zoekmachine-aanbieders bepalen in toenemende mate welke informatie zichtbaar is, wanneer en voor wie, zoals ook geconstateerd is door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in haar rapport ‘Aandacht voor media’ van eind 2024. Met AI kunnen op basis van (journalistieke) online content nieuwe artikelen worden geproduceerd, waar geen redactie en peer-review aan te pas komt. Dit vormt een bedreiging voor de betrouwbaarheid en pluriformiteit van onze informatievoorziening en daarmee voor de vrijheid van de meningsvorming in onze democratie. De ontwikkelingen gaan pijlsnel: het Commissariaat voor de Media concludeerde bijvoorbeeld in het Digital News Report 2025 dat op dat moment al 1 op de 20 Nederlanders chatbots gebruikt voor zijn of haar nieuwsbehoefte. Onder jongeren was dit zelfs al 1 op de 9. We zullen moeten blijven investeren in nieuwe kwalitatief hoogwaardige en pluriforme inhoud om te voorkomen dat AI eigen “feiten” gaat creëren (hallucinaties) en betrouwbare informatie ondersneeuwt voor Nederlandse burgers.

Stimulerend beleid

Voor zowel de makers van content (de creatieve sector, nieuwsbedrijven, uitgeverijen en publieke partijen die nieuwe data vervaardigen), bedrijven en publieke partijen die GenAI-modellen en -applicaties op een verantwoorde wijze willen trainen, finetunen en gebruiken, als voor fundamenteel en toegepast AI-onderzoek is het van groot belang dat er een oplossing komt voor de huidige patstelling. Hiervoor is het nodig dat het belang van kwalitatief hoogwaardige en pluriforme nieuwe datavervaardiging wordt erkend en actief wordt gestimuleerd. De blauwdruk voor een deel van de te leggen puzzel – te weten een werkbaar licentiemodel voor het gebruik

van data voor het trainen en finetunen van verantwoorde GenAI-modellen en -applicaties – is vanuit het initiatief GPT-NL al voorhanden in Nederland.

Oproep aan de Tweede Kamer

- **Erken de cruciale rol van kwalitatief hoogwaardig en pluriforme data als motor van verantwoorde AI. Stimuleer een Nederlandse én Europese licentiemarkt voor het gebruik van beschermde werken - waaronder (nieuws)content - voor de training en finetuning van AI-systemen. Daarbij moet het vervaardigen en ter beschikking stellen van content fair worden beloond en hoogkwalitatieve datasets laagdrempelig ter beschikking komen voor AI-partijen (ontwikkelaars, onderzoekers en grote gebruikers). Zorg dat Nederland daarmee op het gebied van een data- en AI-ecosysteem koploper wordt in Europa.**
- **Betrek bij het maken van ‘digitaal beleid’ altijd de impact op de democratische functie van kwalitatief hoogwaardige en pluriforme data. Alleen dan kan een bloeiende media- en creatieve industrie economisch duurzaam zijn rol als ‘grondstofleverancier’ van AI blijven vervullen. Benut de unieke initiatiefrol die publieke partijen, nieuwsbedrijven en GPT-NL op zich hebben genomen voor de creatie van een dergelijke licentieblauwdruk voor een verantwoord data- en AI-ecosysteem.**
- **Organiseer als parlement een rondetafelgesprek met experts over de rol van Nederland in het stimuleren van verantwoorde AI en vraag het kabinet op korte termijn een kabinetsvisie op te stellen waarin wordt geschetst hoe de cruciale rol van data in het kabinetsbeleid wordt uitgewerkt.**

De ondertekenende organisaties:

